

FREDRIKSTAD FESTNING

SKJØTSELSPLAN FOR VEGETASJON OG GRØNTOMRÅDER NASJONALE FESTNINGSVERK OG FREDRIKSTAD KOMMUNE APRIL 2008

Utarbeidet av: Landskapsarkitekt MNLA Lars Ole Klavestad
Landskapsarkitekt mnlars Lars Ole Klavestad

Forord

Skjøtselsplanen er utarbeidet på oppdrag fra Nasjonale festningsverk og Fredrikstad kommune, park og idrett. Planen skal danne grunnlag for en skjøtselsavtale mellom Nasjonale festningsverk og Fredrikstad kommune, evt. andre grøntentreprenører. I tilbudet heter det at planen skal:

- 1) Kartfeste fordelingen mellom forsvarets og kommunens eiendommer.
- 2) Kartfeste de ulike områdene og elementene som skal skjøttes.
- 3) Klarlegge hvilke arbeidsoppgaver som skal utføres.
- 4) Sette opp forslag til hvor ofte og i hvilket tidsrom de ulike områdene/elementene skal skjøttes.
- 5) Evt. revidere forslaget jmf. tilgjengelige ressurser mm.

Oppdraget har blitt utført i perioden 15. desember 2007 – 15. mars 2008.

Det er i planen lagt vekt på en helhetlig vegetasjonsskjøtsel av festningsverkene og Gamlebyen uavhengig om arealene tilhører forsvaret eller kommunen.

Kontaktperson i Nasjonale festningsverk har vært Dag Strømsæther, mens kontaktperson i Fredrikstad kommune har vært landskapsarkitekt Sverre Gjølstad. Ragnar Dahl har stilt sine store kunnskaper om skjøtsel og vedlikehold av Gamlebyens grøntarealer til disposisjon, basert på mange års erfaring. Videre har følgende dokumenter vært benyttet i arbeidet:

- Verneplan Fredrikstad Festning, Forsvarsbygg 2006
- Biologisk mangfold Fredrikstad garnison, Forsvarsbygg 2004 (BM-rapport nr. 33-2003)
- Grøntforvaltning av Gamlebyen og Isegran (Hovedkursoppgave ved UMB 2005)
- Gamlebyen, skjøtselsplan og kvalitetsnorm. Park-92. Utarbeidet av Sverre Gjølstad 1996.
- Gamlebyen – Tilbud på vedlikehold av grøntanlegg (brev fra Fredrikstad kommune til Nasjonale festningsverk)
- Restaureringsplan for festningsverkene i Fredrikstad. 1997.
- Diverse kartmateriale (orienteringskart Fredrikstad skiklubb, eiendomskart Forsvarsbygg, andre kart og flyfoto Fredrikstad kommune)

Alle registreringer er utført av undertegnede i perioden 15. desember 2007 – 20. februar 2008.

Fotos og kart er tatt/utarbeidet av undertegnede.

Alle arealmål oppgitt i planen er utført digitalt på kart. Alle oppgitte mengder er basert på telling i felt.

Både Nasjonale Festningsverk og Fredrikstad kommune, park og idrett, har hatt planen til gjennomlesing med mulighet til å gi tilbakemeldinger. 1. april 2008 ble det avholdt et avsluttende møte, der det ble konkludert med at planen danner et godt grunnlag for videre arbeid, både i forhold til å fastsette skjøtselnivå og ressurser. Tilstede på møtet var Dag Strømsæther og Mette Bakken fra Nasjonale Festningsverk, Tore Solbakken og Terje Porsmyr fra Fredrikstad kommune, samt landskapsarkitekt mnl Lars Ole Klavestad. Både kommunen og Nasjonale Festningsverk så fordelen av å arbeide på samme lag for å skjøtte kulturminnet på best mulig måte. Det ble således også skissert hvordan planen skal brukes i framtiden.

Gamle Fredrikstad

2. april 2008

Lars Ole Klavestad

landskapsarkitekt mnl

Innhold

Forord.....	2
Innhold.....	3
Innledning.....	4
Kart som viser skjøtseleksplanens virkeområde.....	7
Områdeinndeling.....	8
Kart som viser de ulike delområdene i planen.....	10
Generelle skjøtselstiltak som gjelder for hele planområdet.....	11
Trær.....	11
Småkratt.....	12
Gress.....	13
Beskjæring av busker og roser (stauder)	14
Grusganger.....	14
Benkeplattinger.....	15
Kanonplattinger av treverk.....	15
Bed (for roser, stauder e.l.)	16
Sprøyting av plasser med mer.....	16
Fjerning av søppel.....	17
Fjerning av løv.....	17
Arealer på utsiden av vollgravene.....	18
Arealer i vollgravsystemet.....	23
Arealer på hovedvollene.....	29
Arealer på murkronen langs Glomma.....	33
Parkområder åpne for offentligheten.....	37
Lukkede gårdsrom.....	41
Åpne plasser.....	49
Vollgraver.....	57

Innledning

Fredrikstad festning utgjør i dag et av landets største og flotteste parkanlegg. Kombinasjonen av spennende vollformasjoner, vollgraver, store løvtrær, gangstier, bruer, kanoner, utsikt mot Glomma, Isegran, Cicignon og Fredrikstadbrua, samt et unikt bygnings-, handels- og gatemiljø gjør dette til et særegent kulturmiljø. Festningsanlegget og Gamlebyen blir årlig besøkt av et stort antall tilreisende turister, samt at området er et svært populært rekreasjonsområde for lokalbefolkningen. I 2007 var det ca. 375.000 besøkende. Gamlebyen som kulturminne, parkanlegg og en levende bydel er Fredrikstads fremste attraksjon. Vollanlegget rundt Gamlebyen er et svært stramt anlegg som krever en høy grad av skjøtsel. Ustelte gressarealer, oppskytende krattvegetasjon, samt søppel, bør ikke skjemme anlegget. En høy grad av skjøtsel og vedlikehold vil bidra til at terskelen for søppelkasting, hærverk mm blir høyere.

En kort historikk om grøntanlegget. Det var i lengre fredsperioder man gikk til innplanting av trær på festningsområdet. Det har i noen grad vært vanskelig å finne sikre kilder for den mer systematiske planting. Første sikre kilde er opplysningen om at oberst Grüner en gang før 1767 plantet trær på bryggevollen. Fra 1767 fikk festningen sin egen gartner. Han foretok en utplanting av trær på vollkronen mot landsiden for å forskjønne dette området. I 1890-årene foreslo Foreningen til fæstningsvoldenes forskjønnelse utplanting av trær på nedre voll. Samtidig ble den da allerede velvoksne trebestand på hovedvollen supplert med nye trær. Utskiftingen av trær på bryggevollen er godt dokumentert gjennom gamle fotografier. Det viser at det allerede den gang skjedde en utskiftning i stor stil. Alle de gamle velvoksne trær ble over en lengre strekning hugget, og nye trær ble plantet. På denne måte fikk de etablert en ensartet og flott trerekke. Framtidig fornyelse av trevegetasjon bør også skje gjennom full utskifting av hele trekker framfor supplering av enkelttrær.

Redangene mot elva omkring 1900 (?). Bilde tatt fra Batteri platte. Kastanjene i rekke de fremdeles eksisterende asketrærne allerede den gang var store (utlånt av Chris White).

Ved restaureringen i 1991-94 ble en rekke trær på utenfor øvre vollkrone fjernet. Vollgravene var sterkt gjengrodd, og vannstanden var ca ½ meter lavere enn den opprinnelige. Gravene som omsluttet ravelinene var så godt som tørrlagte og gjengrodd med siv. Ved restaureringen ble både hovedvollgraven og sidevollgravene mudret og kantsatt med betong- og granittheller for å hindre utglidning og erosjon, samt for å holde på det stramme preget. Vollgravene rundt ravelinene er grunnere, og disse ble på ny mudret på starten av 2000-tallet. Gjengroing av vollgravene har alltid vært et problem. Til tider har kantene også vært spuntet med treverk. I protokollen til "Foreningen til festningsvoldenes forskjønnelse" kan man fra tidlig på 1900-tallet lese at man da hadde en spesialkonstruert pram som man brukte for å skjære siv og annen bunnvegetasjon. Etter restaureringen har man både forsøkt en liknende pram innleid fra Seutelvens grunneierlag og beskjæring på isen. De siste årene har det ikke blitt utført arbeid med vollgravene. Dette har resultert i en del sivvekst langs kantene, samt tilgroing i sidevollgravene. Vollgravenes vannspeil og stramme stjerneformasjoner øker opplevelsens- og rekreasjonsverdien av festningsanlegget. Her er det også et yrende fugleliv hovedsakelig med stokkender, men også enkelte sothøner og svaner har etablert seg. Førstnevnte hekker på land i nærheten av vollgravenes bredder, mens de øvrige legger redene sine på sivflåter ute i vannet. Mating av endene er svært populært for barnefamilier og skjer hovedsakelig ved vindebroa.

Etter at vollenleggene ble restaurert i 1991-94 hadde kommunen en egen stab med fast tilhold i Gamlebyen. Videre ble denne styrket av ressurser gjennom forsvarets soldater, som også bidro i den årlige skjøtselen. Styrking med sommerhjelper har også vært svært viktig. Grøntanleggene i og omkring Gamlebyen eies av både Forsvaret og Fredrikstad kommune. Hovedsakelig er eiendommene fordelt på følgende måte:

Forsvaret eier det meste av hovedvollgraven, samt det meste av vollenleggene på innsiden av denne. Videre kommer Vollportavelinet og Søndre ravelin, samt en rekke gårder og plasser inne i bebyggelsen. Kommunen eier de omkransende plenarealene, Nordre- og Østre ravelin, kontregardene, sidevollgravene, Søndre Bjørn, Kirkeparken, Torvet, Brygga og gater/fortau.

Etter at Fredrikstad garnison ble nedlagt i 2002 har soldater ikke inngått i skjøtselsarbeidet. Pr. dags dato er det heller ingen fast stab eller "vollmester" hos kommunen som har skjøtselen i Gamlebyen som sitt eneste virkeområde. Kommunen har hele tiden hatt skjøtselsansvaret for mesteparten av grønntanlegget. Forsvarets gårdseiendommer innenfor vollene har derimot de siste årene blitt skjøttet etter årsavtaler, både med en grøntentrepener og kommunen. Restaureringen i 1991-94 ga anlegget et løft som rekreasjonsområde. En balansegang mellom tilretteleggelse for turister og beboere, og bevaring av det fortifikatoriske anlegget, er oppnådd til tross for store diskusjoner rundt disse temaene. For å beholde den høye standarden på anlegget bør det i fremtiden legges vekt på å ha en fast stab/person med Gamlebyen og festningsanlegget som ansvarsområde. I et så attraktivt og verneverdig område er det viktig at "den siste finishen" blir utført, både av hensyn til opplevelsen og av hensyn til fremtidig bevaring. Ved at kommunen benytter egen stab, med interesse og kunnskap om historien, skaper man også et eieforhold til anlegget. Dette bidrar også til at disse kan svare på spørsmål fra forbigående, slik at man holder en god og serviceinnstilt tone ovenfor brukerne av Gamlebyen og parkaanleggene.

Innenfor det totale skjøtselområdet er arealer og mengder er fordelt slik:

Gress:	Til sammen 211,6 daa gressarealer hvorav gressplen 115 daa og eng 25,200 daa.
Trær:	Til sammen 442 store parktrær, samt 89 mindre/mellomstore parktrær, 46 frukttrær, 15 furuer og 24 bjørker.
Bed og busker:	Til sammen ca 120 m bed for roser, stauder e.l., 270 m hekk, samt ca 90 frittstående busker (hvorav 30 vintergrønne).
Stier:	Til sammen ca 5000 m grusganger med kantsetting av storgatesten i plan. 545 m grussti/grusvei uten kantsetting.
Plattinger:	Til sammen 52 kanonplattformer og 40 benkeplattinger.
Vollgraver:	Det kan nevnes at hovedvollgraven har kantsoner på til sammen 3375 m og at det totale arealet på de grunnere sidevollgravene er 10,5 daa.

I planen er kun skjøtelsarbeid for vegetasjon beskrevet. Utskiftning av trær og busker er ikke tatt med. Dette må selv følges opp av kommunen / Nasjonale festningsverk, slik at standarden på festningens parkanlegg opprettholdes. Det henvises her til restaureringsplanen (1987: s 113-114) og til et notat fra parksjefen (feb. 1984) hvor forslag til fremtidig trebestand kan sammenfattes slik:

- Treplantingene holdes innenfor øvre vollkroner
- Vollene mellom øvre vollkroner og vollgraven søkes holdt fri for vegetasjon. De trær som nå står på disse arealer fjernes etter hvert som det er påkrevet vurdert etter trærnes sunnhetstilstand. Disse trær erstattes ikke ved nyplanting
- Nåværende bestand innenfor øvre vollkrone suppleres slik at de fremstår som vist på plan datert 23.1.1983
- Nåværende trebestands artssammensetning søkes i det vesentlige opprettholdt. Det utarbeides en planteplan som viser hvilke treslag som skal plantes

Dersom forhold utover det vegetasjonsmessige trenger vedlikehold, er dette nevnt under kommentarer for det enkelte område. Forhold som oppretting av dekke, istandsetting av murer/trapper, kontroll av vannstand i vollgravene, tømning av søppelbeholdere, vasking av benker, maling av gjerder, vinterbrøyting og strøing ligger også utenfor skjøtelsplanens rammer.

Følgende målsetting ligger til grunn for skjøtelsplanen:

Anlegget skal:

- Fungere i dagens kontekst
- Fortelle stedets historie
- Være innbydende for turister/besøkende
- Fungere som rekreasjonsområde for beboerne
- Ta vare på det biologiske mangfoldet

Kart som viser skjøtelsesplanens virkeområde

De ulike områdene som er beskrevet i planen er omgitt med røde streker, samt angitt med tall.

Områdeinndeling

Planen er inndelt i følgende områder:

Generelle skjøtselstiltak som gjelder for hele planområdet:

- A. Trær
- B. Småkratt
- C. Gress
- D. Beskjæring av busker og roser (stauder)
- E. Grusganger
- F. Benkeplattinger
- G. Kanonplattinger av treverk
- H. Bed (for roser, stauder e.l.)
- I. Sprøyting av plasser mm
- J. Fjerning av søppel
- K. Fjerning av løv

Alle områder som er viktige for festningsanleggets og Gamlebyens utseende er tatt med i planen. Dette gjelder også de omkringliggende gressplenene mellom vollgravene og den omkransende bebyggelsen. Grensen er satt ved Heibergsgate i øst og Glomma i vest.

Arealer på utsiden av vollgravene:

1. Arealer mot Gudeberg skole
2. Arealer ved Kongstenkrysset og Torsnesveien
3. Den dekkede vei og arealer langs General Ohmes vei
4. Arealer langs Jens Meinichs gate og Rehbinders gate
5. Ringverven

Arealer i vollgravsystemet:

6. Nordre kontregarde, Nordre ravelin og elvebredden
7. Østre Kontregarde
8. Vollportravelinet
9. Østre ravelin
10. Søndre ravelin
11. Søndre kontregarde og elvebredden

Arealer på hovedvollene:

12. Gyldenløves bastion, Norde kurtine, Prinsesse Charlottes bastion og Vollportkurtinen
13. Prins Georgs bastion, Søndre kurtine, Prins Christians bastion, Østre kurtine og Prins Fredriks bastion

Arealer på murkronen langs Glomma:

14. Antonettes batteri og Nordre redang
15. Platte batteri
16. Søndre redang
17. Slaverikvartalet

Parkområder åpne for offentligheten:

18. Tamburparken
19. Lekeplassen
20. Kjørboparken
21. Kirkeparken

Lukkede gårdsrom:

22. Kommisjonsgården
23. Donkejonhagen
24. Kjørbogården
25. Kommandantgården
26. Kommandanthagen
27. Laboratoriet (Sykestua)
28. Ingeniørgården

Åpne plasser:

29. Kaia
30. Artellerismiegården
31. Artellerigården og Maretenteriet
32. Torvet
33. Infanterikassernegården
34. Grusplass øst for Infanterikassernen
35. Tøyhusplassen
36. Parkeringsplass ved Rådhuset

Vollgraver:

37. Nordre vollgrav
38. Søndre vollgrav
39. Vollgrav ved Nordre ravelin
40. Smal vollgrav ved Østre kontregarde
41. Vollgrav ved vollportavelinen
42. Vollgrav ved Østre ravelin

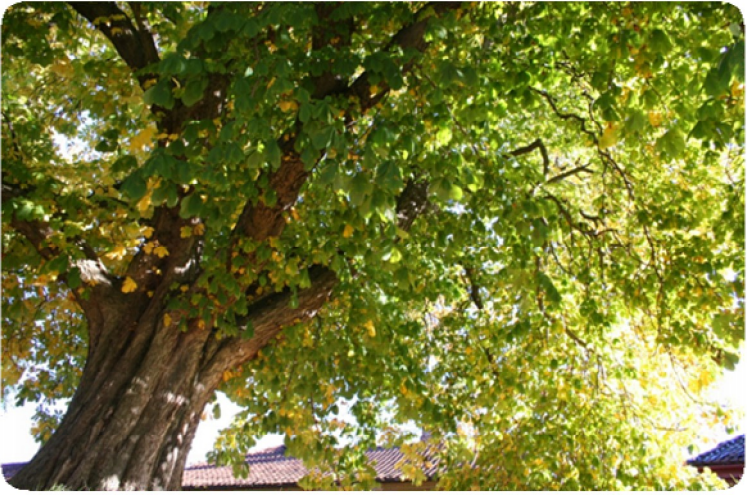
Tiltak merket med * inngår ikke i de årlige skjøtselfrutinene.

Kart som viser de ulike delområdene i planen

Mørk gul	Arealer på utsiden av vollgravene (1-5)
Lys gul	Arealer i vollgravsystemet (6-11)
Mellomgrønn	Arealer på hovedvollene (12-13)
Gulgrønn	Arealer på murkronen langs Glomma (14-17)
Mørk grønn	Parkområder åpne for offentligheten (18-21)
Lys grønn	Lukkede gårdsrom (22-28)
Lys brun	Åpne plasser (29-36)
Lys blå	Vollgraver (37-42)

Generelle skjøtselstiltak som gjelder for hele planområdet (A-K):

Nr.:	A.	
Hva:	Trær	
Foto:		
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Nedfallskvister fjernes - "Skjegg" nederst på trestammer beskjæres med trådklipper eller rosesaks - Grov gjennomgang av trebestand skal gjøres for hele området som samarbeid mellom Nasjonale festningsverk og kommunen/entepenør. Trær skal være fri for sykdommer, skadedyr, skadde eller døde grener som skjemmer treets utseende, truer treets sunnhet eller medfører risiko for mennesker og bygninger. Aktuelle tiltak må gjennomføres. - * Skjøtsel av trær. Fagmessig gjennomgang og beskjæring. Beskjæring utføres i overensstemmelse med artens form, karakteristika og ønsket vekst. - Ved beskjæring skal alltid treavfall kjøres bort 	<p>Når? Etter behov, vindavhengig (minst 1 gang pr. mnd)</p> <p>Når? Innenfor vollene: juni hvert år Utenfor vollene: hver vinter</p> <p>Når? Hver vinter, samt eventuelle beskjæringer og felling av syke, skadde eller tørre trær</p> <p>Når? Hvert 10. år (2010, 2020...)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Profesjonell skjøtsel av trekroner ble sist gang utført på midten av 1990-tallet - I rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) oppgis det at det bør henges opp fuglekasser for å øke mulighetene for hulerugende arter, som f.eks. kattugle som tidligere hekket langs vollgravene. 	

Nr.:	B.	
Hva:	Småkratt	
Bilde:		
Eksempel på oppvekst av askeskudd, både nedenfor og på toppen av festningsmuren, som skal fjernes		
Foreslått skjøtsel:	Småkratt kuttes og kjøres bort. Ugressmiddel smøres på stubber. Utover de områdene som er angitt i skjøtelsesplanen skal alle viltvoksende trær/busker som vokser i overgangen bygning-fortau fjernes, gjelder for hele Gamlebyen.	Når? Fortløpende. Kutting vinter, påsmøring vår
Reell skjøtsel:		

Nr.:	C.	
Hva:	Gress Det skilles i skjøtelsesplanen mellom følgende gressarealer: 1) Gressplen 2) Gressbakke 3) Eng	
Foreslått skjøtsel:	<p>1) Høyt skjøtelsesnivå. Skal holdes i høyde 4-8 cm. Klippes hovedsakelig med stor parkklipper eller paddeklipper. Avklipp skal ikke ligge i klumper og prege helhetsinntrykket. Mindre gressflater som viser dårlig vekst gis flekkvis overgjødning med kalksalpeter til tilfredsstillende gressetablering er oppnådd. Eventuelle små skråninger eller vanskelig tilgjengelige områder etterklippes med trådklipper.</p> <p>2) I bratte vollskråninger og på raveliner og kontregarder tillates et noe høyere gress. Høyere vekster som tistel, gampesyre, løvkraut o.l. skal holdes borte. Klippes med vollklipper M-trac og Tohjulstraktor. Kanter og skråninger ytterst mot murer etterklippes med trådklipper.</p> <p>* 3) Flate utkantsarealer hvor gresset kan benyttes som dyrefôr. Avtale om slåing og fjerning av høy gjøres med bonde, dyreeier e.l.</p> <p>Det er viktig at gressklipping ikke blir utført med maskiner på en måte hvor vollenlegget blir skadet.</p> <p>Det skal etterklippes med trådklipper mot alle trær, bed, murer, bautaer, skilt, lyktestolper og bygninger</p> <p>Områder med innslag av mose kalkes (i utgangspunktet 200 kg/daa). Ved eventuell prissetting skal kalk inkluderes.</p> <p>Gressområdene skal ikke gjødsles eller sprøytes.</p>	<p>Når? Minst hver 14. dag i perioden 1.5.-1.10. Ved gode vekstforhold i juni oftere.</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai.</p> <p>Når? Gress slås i juni/juli. Tørkes på stedet og fjernes etter tørk.</p> <p>Når? Samtidig med gressklipp av det enkelte området.</p> <p>Når? Annenhver vinter (febr.-mars) 2008, 2010...</p>
Reell skjøtsel:		

Nr.:	D.	
Hva:	Beskjæring av busker/hekker og roser (stauder)	
Bilde:		
Bildet viser beskåret spireahekk og rose ved Laboratoriet (Sykestua)		
Foreslått skjøtsel:	Eventuell beskjæring utføres i overenstemmelse med artens form, karakteristika og ønsket vekst. Det skal ikke forekomme syke, skadde eller døde grener som skjemmer busken eller feltets utseende. Ved beskjæring skal alltid avfall kjøres bort.	Når? Beskrevet under det enkelte område.
Reell skjøtsel:		

Nr.:	E.	
Hva:	Grusganger	
Bilder:		
Grusgang kantsatt med storgatesten i plan. Gress gror lett til fra sidene (til v.). Det skal tilstrebes en standard lik den på bildet til høyre		
Foreslått skjøtsel:	Grusganger med kantsten skal være mest mulig ugressfrie og med stramme kanter. <ol style="list-style-type: none"> 1. Midtpartiet harves (traktor) 2. Storgatesten i plan kostes med stålbørster (traktor) 3. Ugress mot kantene fjernes manuelt med hakke 4. Arealene sprøytes med ugressmiddel 14 dager senere. Grusgangene skal ettergruses ved behov.	Når? Hver vår (evt. vinter)
Reell skjøtsel:		

Nr.:	F.	
Hva:	Benkeplattinger belagt med smågatesten	
Bilde:		
	Benkeplattingene for de faste benkene skal tistrebes å ha et utseende likt denne	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress rundt plattning klippes med trådklipper - Gress i fugene fjernes med hakke - Plattningen sprøytes med ugressmiddel 14 dager senere 	Når? Hvert år, tidlig i vekstsesongen (juni)
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Brunmalte benker på disse plattningene står ute hele året	

Nr.:	G.	
Hva:	Kanonplattinger av treverk	
Bilde:		
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress rundt plattning klippes med trådklipper, evt. sprøytes med ugressmiddel og fjernes med hakke, der underlaget er grus 	Når? Hvert år, tidlig i vekstsesongen (juni)
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	Treplattningene ligger direkte på underlaget, og det må tas høyde for at disse må skiftes med jevne mellomrom. I 2008 har de fremdeles holdt en god stand siden de ble anlagt i 1994.	

Nr.:	H.	
Hva:	Bed (for roser, stauder e.l.)	
Bilde:		
Blomsterbed i Kommandantgården		
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Bed skal holdes rene for ugress, løv og søppel - Jord i rose- og staudefred skal være løs, og plantene skal ha en frisk og frodig vekst. Avskårne plantedeler skal fjernes. - Roser skal behandles med godkjent skadedyr- og sykdomsmiddel - Vanning 	<p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Ved angrep</p> <p>Når? Etter behov</p>
Reell skjøtsel:		

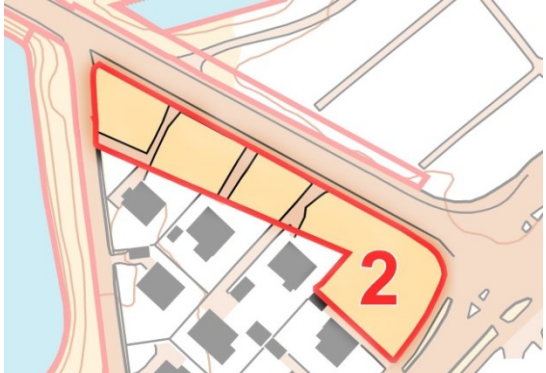

Nr.:	I.	
Hva:	Sprøyting av plasser	
Bilde:		
Eksempler på ugressutsatte steder		
Foreslått skjøtsel:	<p>Åpne plasser med grus eller brosten skal sprøytes med ugressmiddel. Eventuelt høyt skytende ugress skal fjernes.</p> <p>Utover de områdene som er angitt i skjøtelsesplanen skal evt. ugress på og langs fortau (gjelder særlig omr. med kuppelsten), samt grusveier/plasser, over hele Gamlebyen/Torsnesveien sprøytes.</p>	<p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p>
Reell skjøtsel:		

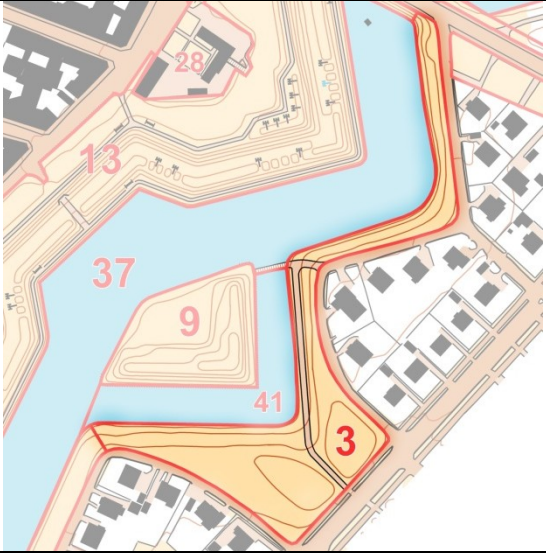

Nr.:	J.	
Hva:	Fjerning av søppel	
Bilde:		
Søppel i vollgrav ved Gudeberg skole		
Foreslått skjøtsel:	Søppel skal fjernes fra grøntområder, plasser og vollgraver	Når? Innen påske eller så snart snøen har gått. Videre skal søppel innenfor områdene fjernes fortløpende sammen med øvrig skjøtsel.
Reell skjøtsel:		

Nr.:	K.	
Hva:	Fjerning av løv	
Bilde:		
Foreslått skjøtsel:	Løvet knuses på stedet eller samles opp ved hjelp av raking eller blåsemaskin og fjernes fra området. Dette gjelder også sluk inn mot veiene i Gamlebyen. Områder hvor løv skal fjernes er oppgitt i skjøtelsesplanen. (Løv i gatene? Skal dette tas med?)	Når? Oktober og november hvert år
Reell skjøtsel:		

Arealer på utsiden av vollgravene (område 1-5):

Nr.:	1.	
Navn:	Arealer mot Gudeberg skole	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	<p>Gressplen (42800 m²), ca 40 mellomstore parktrær (svartor, svenskeasal, hagtorn, bjørk og selje, 15 furuer, 3 frukttrær (eple), område med nypetorn mm ved lekeplass, grusplass ved lekeplass, enkelte naturlige trær i kant av vollgrav (svartor og bjørk, tett rekke av trær mot kirkegård (svenskeasal), grusganger kantsatt med storgatesten (624 m)</p>	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med stor parkklipper - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på traktorklipper - Gressvekst i grusganger fjernes, jmf. pkt E - Oppskytende småkratt langs vollgrav fjernes, jmf. pkt B. - Buskfelt ved lekepl. i nord beskjæres 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10. Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig Når? Hver vår (evt. vinter) Når? Vinter/vår, ettersees hvert år Når? Hver 3. vinter</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Sandvolleyballbane ligger utenfor skjøtelsesplanen	

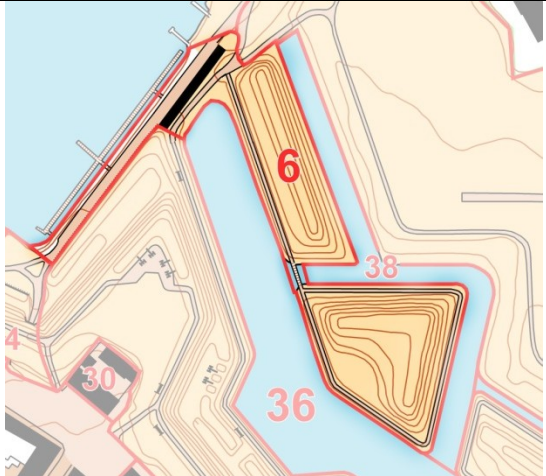

Nr.:	2.	
Navn:	Arealer ved Kongstenkrysset og Torsnesveien	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (2320 m ²), 12 lindetrær som del av allé langs Torsnesveien, 7 store parktrær (hvorav 5 popler)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med parkklipper - Avkjørsler til hus vedlikeholdes av den enkelte eier - Løv samles sammen og fjernes, jmf. pkt. K 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Lindealléen må behandles som en helhet	

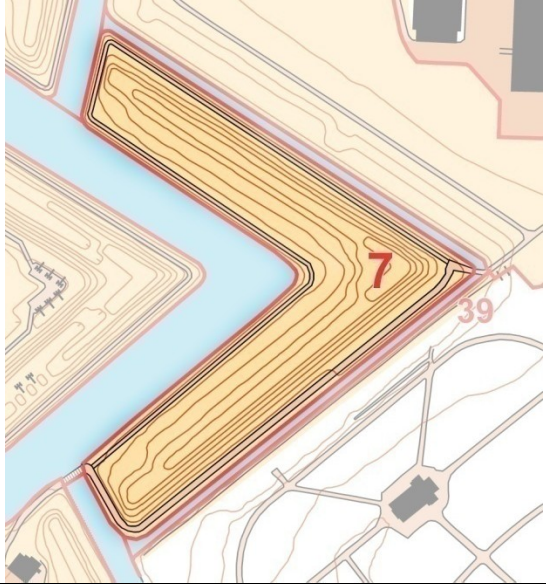

Nr.:	3.	
Navn:	Den dekkede vei og arealer langs General Ohmes vei	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (8758 m ²), grusgang (145 m) kantsatt med storgatesten, 3 store trær (asker), 3 mindre trær	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressklipping med stor parkklipper - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på M-trac - Gressvekst i grusganger fjernes, jmf. pkt E. 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	- Dårlig vekstforhold for trær ved den dekkede vei. Trenger drenering.	

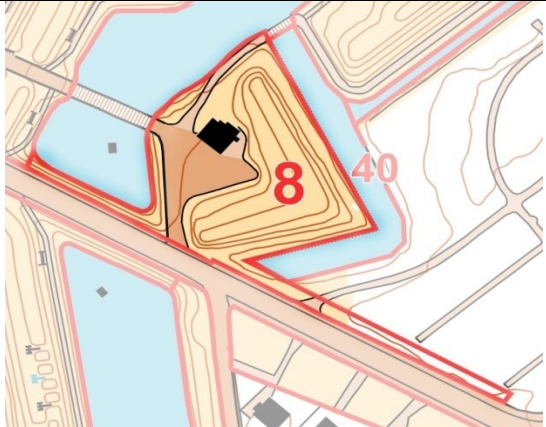

Nr.:	4.	
Navn:	Arealer langs Jens Meinichs gate og Rehbinders gate	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen/eng (9215 m ²), 2 mindre trær, forhøyning (kolerakirkegård) med 6 store trær i klynge (linder, asker og hestekastanjer), grusgang (22 m) kantsatt med storgatesten	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Arealer langs Jens Meinichs gate i øst klippes med stor parkklipper (1587 m²) - Gressplen under treklynge slås med tråklipper - Resterende arealer brukes som eng for dyrefôr (7400 m²), avtale om slåing gjøres med bonde/hesteeier - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på M-trac - Gressvekst i grusgang fjernes, jmf. pkt E. 	<p>Når? Hver 14. dag i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Som over</p> <p>Når? Gress slås i juni/juli. Tørkes på stedet og fjernes etter tørk Evt. langgress slås i august</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p>
Reell skjøtsel:		

Nr.:	5.	
Navn:	Ringverven	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Eng (17800 m ²), 2 store pæretrær og 1 ask, noe brakkareal inn mot bebyggelsen i Vaterland	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress brukes som eng for dyrefôr, avtale om slåing gjøres med bonde/hesteeier - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på parkklipper - Løvkraut mot Vaterland tynnes 	<p>Når? Gress slås i juni/juli. Tørkes på stedet og fjernes etter tørk Evt. langgress slås i august</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p> <p>Når? Ved behov</p>
Reell skjøtsel:		

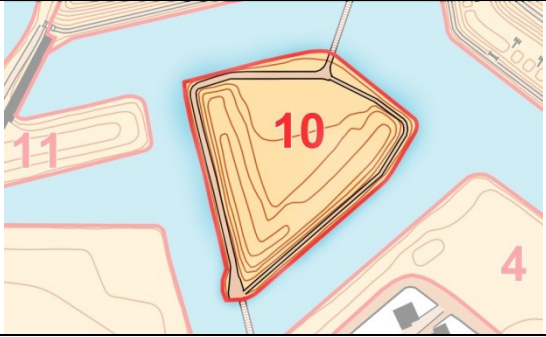

Arealer i vollgravsystemet (6-11):

Nr.:	6.	
Navn:	Nordre kontregarde, Nordre ravelin og elvebredden	
Grunneier:	Fredrikstad kommune (Forsvaret eier smalt areal mellom damhuset Nordre Bjørn og vollgrava)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (6680 m), naturlig oppvekst av selje, ask, svartor og nypetorn langs elva, grusganger (360 m) kantsatt med storgatesten i plan, gruslagt gangvei (140 m) uten kantsetting	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress klippes på Nordre Kontregarde, Nordre ravelin og ved Nordre bjørn (vollklipper M-trac, samt tohjulstraktor i bratte skråninger mot vollgrav) - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på M-trac - Klippe gress (tohjulstraktor og trådklipper) langs elva, under mur og langs vollhus på Nordre bjørn - Fjerne oppvekst av småkratt under mur - Tynne trevegetasjon langs elva 	<p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Fortløpende, jmf. pkt B</p> <p>Når? Hver 3. vinter/vår, jmf. pkt. B (2008, 2011...)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Jernstolpe med kopperskilt på Nordre ravelin må vedlikeholdes - Trebro må vedlikeholdes/males 	

Nr.:	7.	
Navn:	Østre kontregarde	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (10815 m ²), grusgang/gruslagt gangvei (705 m), 2 bjørker	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress klippes med vollklipper M-trac - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på parkklipper - Gressvekst i grusgang fjernes, jmf. pkt E. 	<p>Når? Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p>
Reell skjøtsel:		

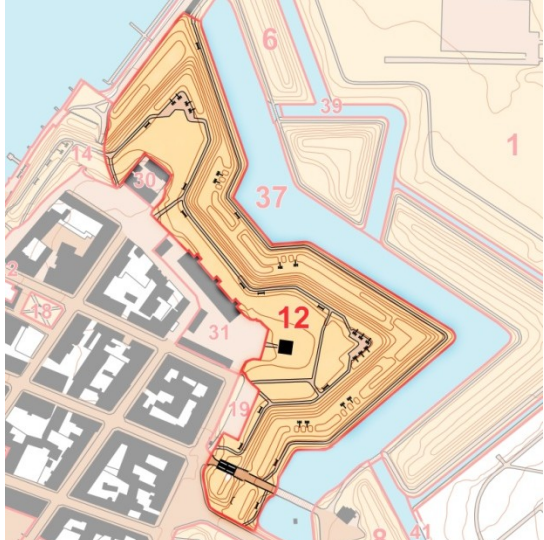

Nr.:	8.	
Navn:	Vollportravelinet	
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad kommune eier deler av kantsonen langs Torsnesveien)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen/gress (3660 m ²), 2 bjørker, 1 syrin, 1 klatrerose, 1 nypetorn (vill), 19 store parktrær (lind) som del av allé langs Torsnesveien, brostensbelagt plass (630 m ²), gruslagt gangvei (45 m) med kantsetting av storgatesten	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress på arealene mot Vindebroa/Glasshytta klippes med vollklipper M-trac - Gress i skråningene mot øst klippes med tohjulstraktor, samt slåing med trådklipper topp mur - Gress i skråning mot vollgrav klippes med tohjulstraktor og trådklipper - Brostensbelegning sprøytes mot ugress - Buskvegetasjon ettersees og stelles - Gressvekst i gangvei fjernes, jmf. pkt E. 	<p>Når? Hver 14. dag i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Ved behov</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Lindealléen langs Torsnesveien må behandles som en helhet - Jernstolpe med kopperskilt på Vollportravelinet må vedlikeholdes 	

Nr.:	9.	
Navn:	Østre ravelin	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (3060 m ² + 1080 m ² i bratte skråninger mot mur)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gresslåing med vollklipper M-trac på flater. Gresslåing med tohjulstraktor i skråninger. Slåing med trådklipper topp murer. - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten i vest fjernes med hydraulisk uteligger på parkklipper 	<p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Lave murer ned mot vollgrava på sør- og østsiden	

Nr.:	10.	
Navn:	Søndre ravelin	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (5630 m ²), 6 store trær (5 asker, 1 bjørk), grusganger (320 m) kantsatt med storgatesten	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gresslåing med vollklipper M-trac, samt etterklipp med tohjulstraktor og trådklipper - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på parkklipper - Gressvekst i grusgang fjernes, jmf. pkt E. 	<p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), til sammen 3 ganger årlig</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Jernstolpe med kopperskilt på Søndre ravelin må vedlikeholdes	

Nr.:	11.	
Navn:	Søndre kontragarde og elvebredden	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (2180 m ²), brakkmark (2750 m ²), spredte trær langs elvekanten (svartor, ask, selje), grusvei (200 m)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress på søndre kontragarde slås med vollklipper M-trac, samt noe tohjulstraktor og trådklipper - Gress på nivået lang elvebredden slås - Tre- og buskvegetasjon langs elva tynnes, ryddes og kjøres bort 	<p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p> <p>Når? Én gang pr. år</p> <p>Når? Hvert 3. år (vinter)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Tretrapp ned festningsmur ytterst på Prins Georgs bastion må vedlikeholdes. - Tretrapp langs festningsmuren sør for Brannbatteriet bør etableres. 	

Arealer på hovedvollene (12-13):

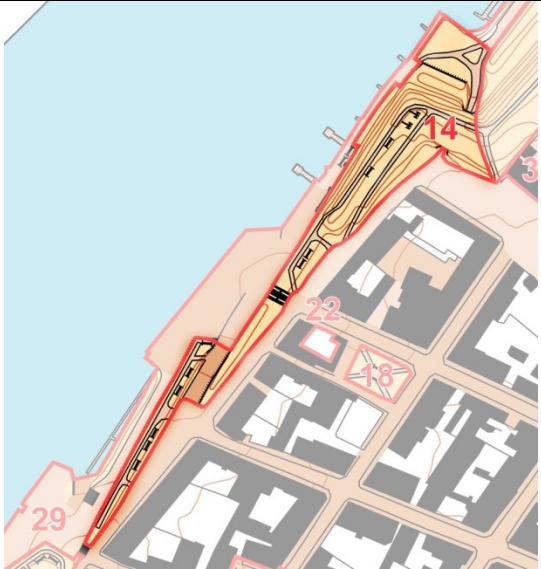

Nr.:	12.	
Navn:	Gyldenløves bastion, Nordre kurtine, Prinsesse Charlottes bastion og Vollportkurtinen	
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad kommune eier vollarealet på sørsiden av Voldporten)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	<p>Gressplen på innsiden av øvre gangvei (9340 m²), gress mellom øvre og nedre gangvei (15685 m²), grusganger (677 m) kantsatt med storgatesten, 18 kanonplattformer, 13 benkeplattinger, brostensbelagt sti (18 m), brostensbelagt plass (15 m²), 3 syriner samt 3 andre prydbusker</p> <p>Trær på øvre vollkrone: 65 store parktrær (mye ask, kastanjer ytterst på bastionene, lind på sørsiden av Voldporten), 13 mindre parktrær (rekke med alm på Prinsesse Charlottes bastion og Vollportkurtinen), 3 bjørker.</p> <p>Trær på nedre vollkrone: 37 store parktrær (kastanjer i rekke, samt ask, lind og pil på Voldportkurtinen; 13 uregelmessige trær, hovedsakelig ask, på nordsiden av Nordre kurtine og Prinsesse Charlottes bastion, lind i rekke mot elva), samt 4 store parktrær (lind) som del av allé langs Torsnesveien</p>	
Foreslått skjøtsel:	<p>Gressklipping med parkklipper på alle plenflater innenfor øvre vollkrone</p> <p>- Gressklipping med vollklipper M-trac</p>	<p>Når? Hver 14. dag (oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden</p>

	<p>på øvre vollkrone, skråningene og nedre vollkrone</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gressklipping med tohjulstraktor/trådklipper på forhøyninger mellom kanonene på fossebreen, samt på bratte og øvre deler av hovedvollen - Vegetasjonsfjerning på og rundt benke- og kanonplattinger, jmf. pkt. F og G. - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på parkklipper - Gressvekst i grusganger fjernes, jmf. pkt E. Gjelder også for brostensfelt ved Voldporten og Kongesignatur - Syriner og mispel ved Vollport beskjæres - Løv samles sammen og fjernes 	<p>1.5.-1.10. Viktig at første klipping skjer i mai</p> <p>Når? Som over</p> <p>Når? Hvert år, tidlig i vekstsesongen (juni)</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), deretter hver gang område 3 klippes</p> <p>Når? Hver vår/vinter</p> <p>Når? Ved behov</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	<ul style="list-style-type: none"> - Lindealléen langs Torsnesveien må behandles som en helhet - Grusdekke i Nordre sortiport skal vedlikeholdes som øvrige grusganger - 18 kanonlavetter må vedlikeholdes/males 	

Nr.:	13.	
Navn:	Prins Georgs bastion, Søndre kurtine, Prins Christians bastion, Østre kurtine og Prins Fredriks bastion	
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad komm. eier smal gressplen mellom Tøyhuset og Lab.gaten)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	<p>Gressplen på innsiden av øvre gangvei (14300 m²), gress mellom øvre og nedre gangvei (21100 m²), grusganger (1760 m) kantsatt med storgatesten, 30 kanonplattformer (4 uten kanoner), 13 benkeplattinger.</p> <p>Trær på nedre vollkrone: 34 store parktrær (Prins Georgs bastion: asker; Søndre kurtine: asker og platanlønn; Prins Christians bastion: platanlønn og hestekastanjer), samt 10 store parktrær (lind) i allé langs Torsnesveien.</p> <p>Trær på øvre vollkrone: 117 store parktrær (Prins Georgs bastion / Søndre kurtine: asker; Prins Christians bastion: hestekastanjer; Østre kurtine: eker og platanlønn; Prins Fredriks bastion: eker, hestekastanjer og platanlønn), 19 bjørker (Prins Christians bastion og Prins Fredriks bastion), 14 mindre parktrær</p>	
Foreslått skjøtsel:	<p>Gressklipping med parkklipper på alle plenflater innenfor øvre gangvei</p> <p>- Gressklipping med vollklipper M-trac på øvre vollkrone, skråningene og nedre</p>	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping skjer i</p>

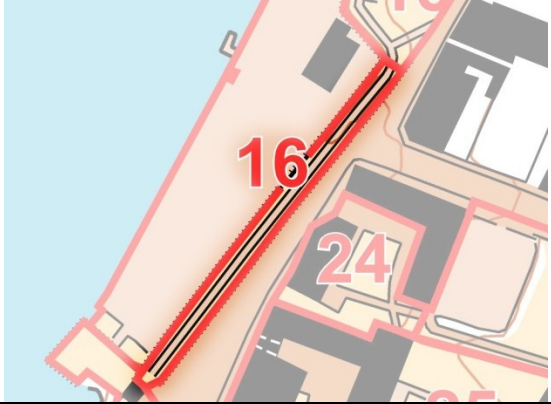

	<p>vollkrone</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gressklipping med tohjulstraktor på forhøyninger mellom kanonene på fossebreen, samt øverst på deler av hovedvollen - Bratt skråning på toppen av festningsmur mot elva slås med trådklipper og sikkerhetssnor - Oppskytende løvskudd fjernes jmf. pkt. B (enkelte naturlige nypetornbusker gjensettes) - Vegetasjonsfjerning på og rundt benke- og kanonplattinger, jmf. pkt. F og G. - Høyt gress og takrør i skråning mot vannkanten fjernes med hydraulisk uteligger på parkklipper - Gressvekst i grusganger fjernes, jmf. pkt E. - Løv samles sammen og fjernes 	<p>mai</p> <p>Når? Som over</p> <p>Når? Én gang pr. år (august)</p> <p>Når? Hver vinter/vår</p> <p>Når? Hvert år, tidlig i vekstsesongen (juni)</p> <p>Når? Første gang tidlig i juli (etter rugesesongen for endene), deretter hver gang område 3 klippes</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Store deler av området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område) p.g.a. gammel, velholdt park samt funn av to strengt rødlisterte storsopper. Det er for skjøtsel foreslått at plenarealer slås annenhver uke, og at engene ned mot vollgravene slås en gang i juli-august. Plantemateriale foreslås ryddet vekk. Se ellers rapport s. 24-25. - Lindealléen langs Torsnesveien må behandles som en helhet. - Grusdekke i Nordre sortiport skal vedlikeholdes som øvrige grusganger. - Plenområder på indre voll på Prins Christians bastion bør dreneres (høy grunnvannsstand gjør det vanskelig å klippe vår/høst). - Renske åpent veidike langs Laberiatorgaten, samt ved østre sortieport (vann i overflaten). - 26 kanonlavetter må vedlikeholdes/males. - 3 stk. navneskilt på trestativ (Prins Georgs bastion, Prins Christians bastion og Prins Fredriks bastion). 	

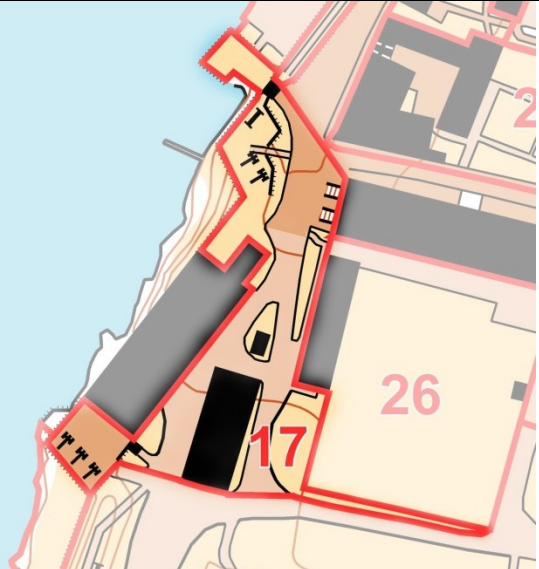

Arealer på murkronen langs Glomma (14-17):

Nr.:	14.	
Navn:	Antonettes batteri og Nordre redang	
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad kommune eier arealet like sør for Ferjeporten)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (4470 m ²), 34 store parktrær (ask og hestekastanje), 10 benkeplattinger, 2 kanonplattformer, grusganger (225 m) kantsatt med storgatesten, grusvei-/grussti (190 m) uten kantsetting	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressklipping med vollklipper M-trac på Antonettes batteri - Gressklipping med tohjulstraktor på Nordre redang og voll sør for Ferjeporten - Bratt skråning på toppen av festningsmur mot elva slås med trådklipper og sikkerhetssnor - Oppskytende løvskudd fjernes jmf. pkt. B (enkelte naturlige nypetornbusker gjensettes) - Vegetasjonsfjerning på og rundt benke- og kanonplattinger, jmf. pkt. F og G. - Gressvekst i grusgang fjernes, jmf. pkt 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Hver vinter/vår</p> <p>Når? Hvert år, tidlig i vekstsesongen (juni)</p> <p>Når? Hver vår (evt. vinter)</p>

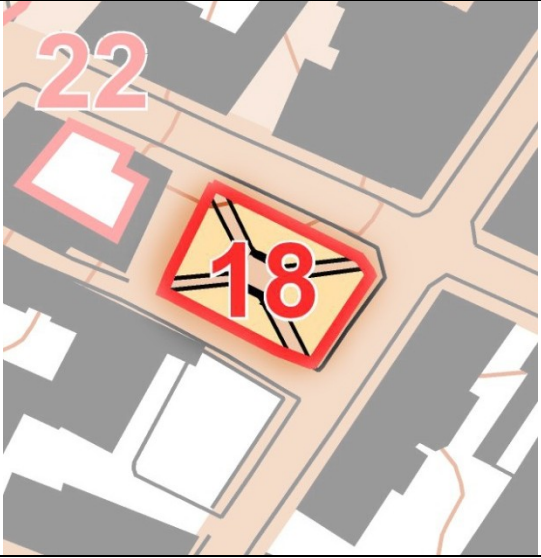

	E. - Løv samles sammen og fjernes	Når? Oktober-november hvert år
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	- Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet C (lokalt viktig område) på grunn asketrærne (ingen sjeldne arter funnet) - 2 kanonlavetter må vedlikeholdes/males	

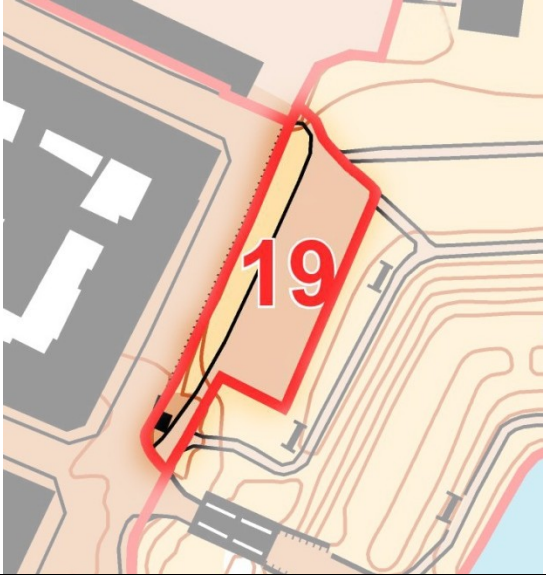

Nr.:	15.	
Navn:	Platte batteri	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (700 m ²), 7 store parktrær (hestekastanjer og ask), grussti (114 m) uten kantsetting, 3, benkeplattinger, 2 kanonplattformer	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressklipping med parkklipper, samt tohjulstraktor/trådklipper i liten skråning - Bratt skråning på toppen av festningsmur mot elva slås med trådklipper og sikkerhetsnor - Oppskytende løvskudd fjernes jmf. pkt. B - Vegetasjonsfjerning på og rundt benke- og kanonplattinger, jmf. pkt. F og G. - Grusganger ettergruses - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Én gang pr. år</p> <p>Når? Hver vinter/vår</p> <p>Når? Hvert år, tidlig i vekstsesongen (juni)</p> <p>Når? Ved behov</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	- 2 kanonlavetter må vedlikeholdes/males - Hestekastanje ved siden av stor ask sør på Platte batteri bør fjernes for å gi plass til kroneutvikling for asken	

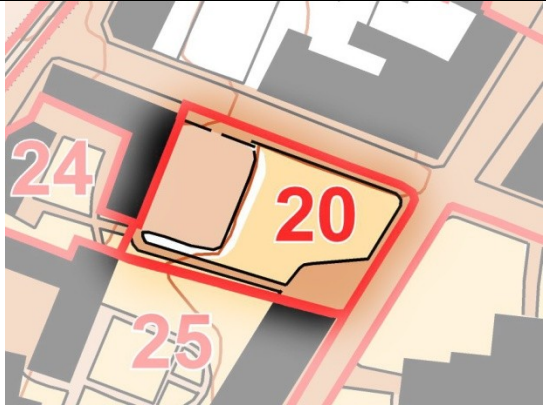

Nr.:	16.	
Navn:	Søndre redang	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gress (350 m ²), 10 store parktrær (asker), grussti (90 m) uten kantsetting	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressklipping med trådklipper (med sikkerhetssnor på toppen av mur mot elva) - Oppskytende løvskudd fjernes jmf. pkt. B - Grusgang ettergruses - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping skjer i mai</p> <p>Når? Fortløpende</p> <p>Når? Ved behov</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	<ul style="list-style-type: none"> - Flere av trærne bærer preg av svakhetstegn og bør fjernes (evt. erstatte trerekken) - Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet C (lokalt viktig område) på grunn asketrærne (ingen sjeldne arter funnet) 	

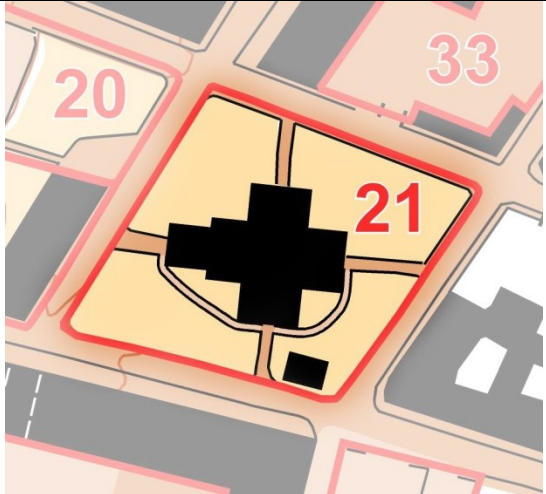

Nr.:	17.	
Navn:	Slaverikvartalet	
Grunneier:	Fredrikstad komm. (Forsvaret eier Brannbatt. i sørenden av Proviantmagasinet)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (flere mindre arealer, 1450 m ²), 4 store parktrær (asker), 1 benkeplattning, 3 kanonplattinger (på betonggulv), skifergang (6 m), bed (3 m), villvin	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplener slås med parkklipper - Topp festningsmurer og vanskelig tilgjengelige arealer slås med trådklipper - Skifergang mot flaggstang sprøytes - Syrinbusk beskjæres - Løv samles sammen og fjernes - Løv på Brannbatteriet samles og kastes utfor festningsmuren 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Som over</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Ved behov</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Bed på sørsiden av Bakeribygningen foreslås fjernet - Treverk på anker må vedlikeholdes 	

Parkområder åpne for offentligheten (18-21):

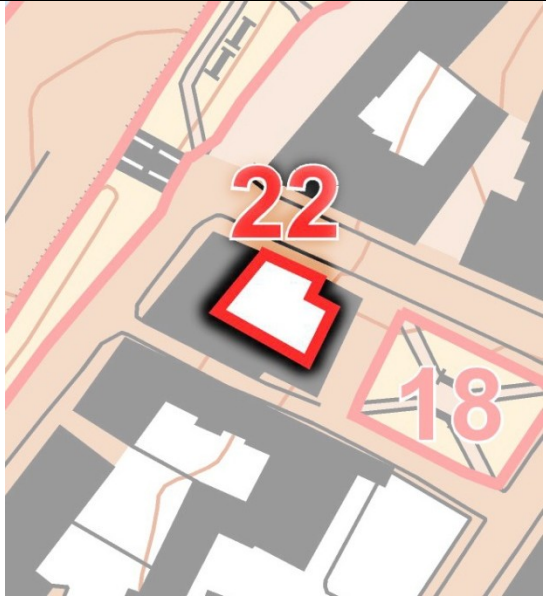

Nr.:	18.	
Navn:	Tamburparken	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (270 m ²), 8 parktrær (lind og platanlønn), 2 staudebed (35 m ²), grusganger med kantsten	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Beskjæring (kuleklipping) av linde- og lønnetrær - Snorstikking av kanter på grusganger, sprøyting, samt tilføring av noe grus - Løv samles sammen og fjernes - *Staudebed skjøttes av Gamlebyen velforening - Gressklipping med parkklipper og trådklipper - Sprøyting med ugressmiddel på omkransende brostenområder, samt i navnløs gate mot elva 	<p>Når? Vinter annenhvert år (2008, 2010...)</p> <p>Når? Hver juni (sprøytes også i august)</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p> <p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Park med stramt preg (akser og symmetri) – krever høy grad av skjøtsel	

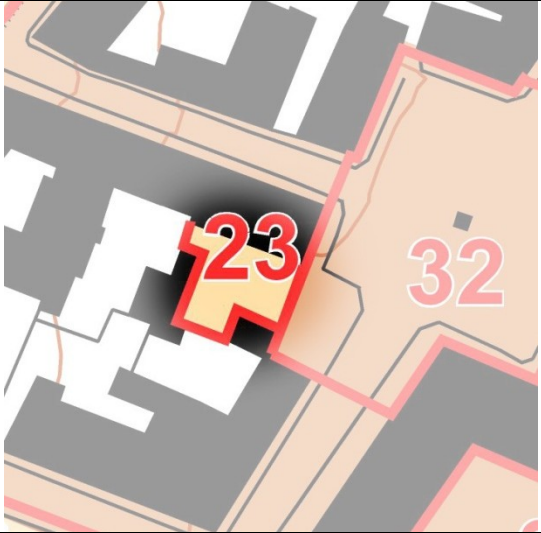

Nr.:	19.	
Navn:	Lekeplassen	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	4 store parktrær, smal stripe med gressplen mellom lekeplass og Voldgaten (260 m ²), grusplass mellom lekeområder (330 m ²), brostensbelagt gangvei (22 m)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Oppslag av ask i nedkant av festningsmur fjernes - Gressplen klippes - Brostensbelegning sprøytes - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Vinter/vår, ettersees hvert år</p> <p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Oppgradering av lekeplass utført 2007 av Gudeberg lokalsamfunn. Vedlikehold av denne ligger utenfor skjøtseplanen.	

Nr.:	20.	
Navn:	Kjørboparken	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (680 m ²), 3 store parktrær (lind og asker), lindehekk (40 m), grusgang (35 m) kantsatt med storgatesten, grusplass for parkering (415 m ²) kantsatt med storgatesten, brostensbelagt plass ved Ekserserhuset	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress klippes med parkklipper - Hekk beskjæres og kvist fraktes bort - Smal grusgang vedlikeholdes manuelt ved sprøyting og hakke - Ugress fjernes fra brostensdekke og grusplass med sprøyting - Løv samles opp og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Hver vinter</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		

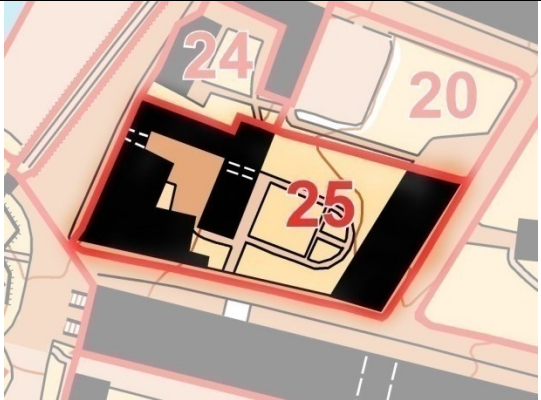

Nr.:	21.	
Navn:	Kirkeparken	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (2650 m ²), 19 store parktrær (lind), brostensbelagte inngangspartier på alle fire sider, grusganger (60 m), 1 stk barlind og 3 stk frittstående rhododendron, lite felt med spirea, samt villvin ved brannstasjonen	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med parkklipper - Småarealer ved bauta og skråkanter mot krysset Kasernegaten/Kirkegaten klippes med trådklipper - Brostensområder sprøytes - Barlind beskjæres - Rhododendron gjødsles og tilføres ugjødslet torv - Grusganger vedlikeholdes - Løv samles opp og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Annenhvert år (2009, 2011...)</p> <p>Når? Gjødsles før, under og etter blomstring, torvtilførsel 1 gang årlig</p> <p>Når? Ved behov</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	* Buskfelt ved brannstasjon vedlikeholdes av kirkeansatt	

Lukkede gårdsrom (22-28):

Nr.:	22.	
Navn:	Kommisjonsgården	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gårdsrom som benyttes som privathage. 1 stort parktre (ask), 2 syriner, diverse beplantning og gressplen	
Foreslått skjøtsel:	* Hage skjøttes av leietaker.	
Reell skjøtsel:		

Nr.:	23.	
Navn:	Donkejonhagen	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (235 m ²), 3 store parktrær samt 1 bjørk, 4 prydbusker samt liten hekk. Noe oppskudd av ask.	
Foreslått skjøtsel:	*Grøntarealene skjøttes av foreningen Gamle Fredrikstad	
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	Tregjerde mot torget må vedlikeholdes	

Nr.:	24.	
Navn:	Kjørbogården	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (295 m ²), Ett stort parktre (ask), skiferganger (50 m), skiferbelagt sitteplattung (20 m ²), bed (21 m) med roser, stauder og vintergrønne busker, grusplass, enkelte små prydbusker langs yttervegg mot Kasernegaten	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med håndstyrt gressklipper, samt trådklipper - Skifer sprøytes - Grus sprøytes - Bed lukes - Roser klippes ned, avfall fjernes - Stauder klippes ned, avfall fjernes - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? Hver høst</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		

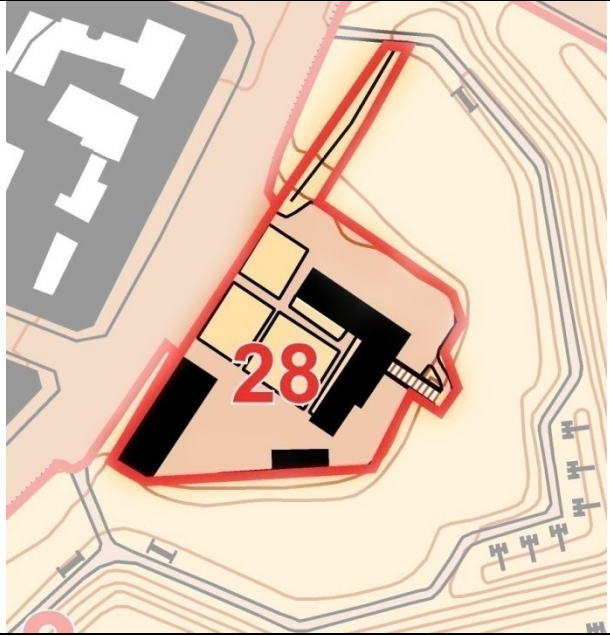

Nr.:	25.	
Navn:	Kommandantgården	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	<p>Gårdsrommet: Liten gressplen, rad med Potentilla (7 m), 2 stk. Clematis, kantsatt bed (7 m) med roser, stauder og noe villvin, brostensbelegning av kuppelsten og storgatesten (195 m²)</p> <p>Hagen: Gressplen (800 m²), 5 stk store parktrær (2 asker og 3 linder), 4 stk frukttrær (eple og plomme), lav buskbomhekk (13 m), 3 stk hasselbusker, 6 bærbusker, rekke (12 stk) av Forsythia, Colkwitsia, Philadelphus og Lonicera langs Tøihusgaten, bed langs uthusvegg (25 m) med stauder og roser, 8 stk klatreroser mot Ekserserhuset, grusganger med mørk singel (105 m). 5 stk. klatreroser langs yttervegg mot Tøihusgaten.</p>	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress klippes parkklipper eller håndstyrt klipper, samt trådklipper - Brostensbelegning sprøytes - Frukttrær beskjæres - Hasselbusker beskjæres noe - Buskbom formklippes - Bærbusker tynnes noe - Prydbusker beskjæres - Bed lukes - Roser klippes ned (gjelder også mot Tøihusgaten) - Stauder klippes ned - Avskjæringsavfall samles sammen og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Annenhvert år (plomme september, eple mars) 2009, 2011...</p> <p>Når? Hver vinter</p> <p>Når? Juni hvert år</p> <p>Når? Annenhver vår (2008, 2010...)</p> <p>Når? Annenhver vinter (2008, 2010...)</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? Hver høst</p> <p>Når? Etter hver økt</p>

	- Grusganger kantstikkes, samt sprøytes - Løv samles sammen og fjernes	Når? Juni hvert år, sprøyting 1 gang i juni, 1 gang i august. Grusganges tilstand vurderes hvert år. Når? Oktober-november hvert år
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	<ul style="list-style-type: none"> - Hagen er et strengt anlegg som krever skjøtsel deretter - Kommandantgården benyttes til selskaper o.l. - Vær obs på at gamle fruktsorter er verdifulle - Tregjerder mot nord og sør må vedlikeholdes 	

Nr.:	26.
Navn:	Kommandanthagen
Grunneier:	Forsvaret
Kart:	
Bilde:	
Hva:	Gressplen (2900 m ²), 2 store parktrær (lind og ask), 31 frukttrær, spireahekk (45

	m), blankmispelhekk (50 m), 2 stk. duftskjærsmine, 6 bærbusker på rekke, bed med rabarbra, roser og stauder (40 m), 1 stk villvin på gjerde, bringebærstykke (2 rekker a 12 m), grusplass	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med parkklipper, samt etterklipp med trådklipper - Frukttrær beskjæres - Spireahekk formklippes - Blankmispelhekk beskjæres - Duftskjærsmine beskjæres noe - Bringebærstykke vedlikeholdes (oppbinding, tørre kvister fjernes) - Bed lukes - Roser klippes ned - Stauder klippes ned - Avskjærings- og rabarbraavfall samles sammen og fjernes - Grusplass sprøytes - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Annenhvert år (plomme september, eple mars) 2009, 2011...</p> <p>Når? Hver vinter</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? Hver høst</p> <p>Når? Etter beskjæring (frøkapsler på rabarbra fjernes sommer)</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Vær obs på at gamle fruktsorter er verdifulle, frukthage plantet 1925 - Tregjerde mot sør og vest må vedlikeholdes 	

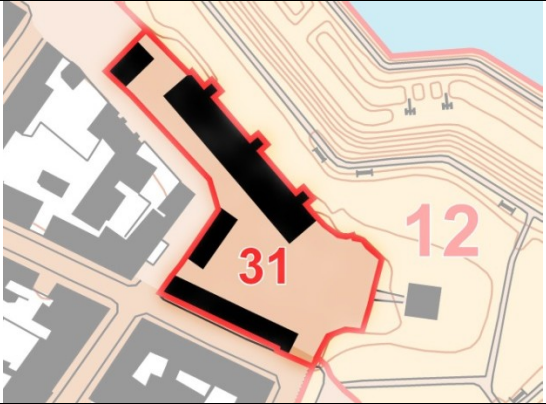

Nr.:	27.	
Navn:	Laboratoriet (Sykestua)	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (1700 m ²), 8 mindre asker, 8 frukttrær (eple/pære), spireahekk (45 m), hagtornhekk (35 m), 17 hagtornbusker på rekke, rosebed (25 m)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med parkklipper - Hekker beskjæres/formklippes - Frukttrær beskjæres - Roser beskjæres - Grusplasser sprøytes - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Hver vinter</p> <p>Når? Annenhvert (mars) 2009, 2011...</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:		

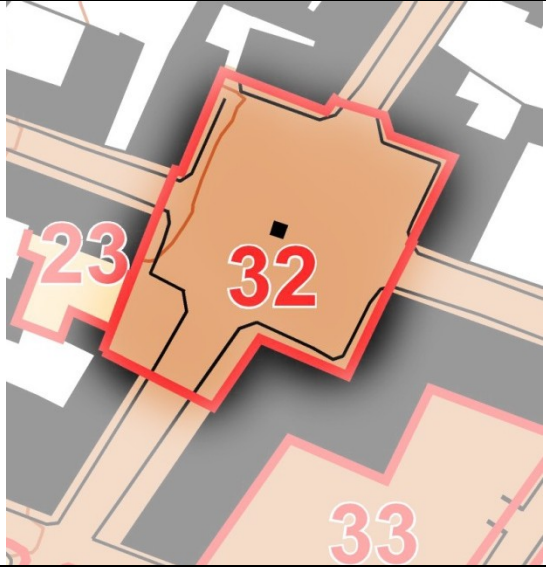

Nr.:	28.	
Navn:	Ingeniørgården	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Gressplen (380 m ²), 4 store trær (hovedsakerlig platanlønn), 28 vintergrønne busker (frittstående), alm- og lønnehekk (35 m), skiferganger (65 m), grusarealer uten kantsetting for parkering (995 m ²), noe rosebed	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gressplen klippes med parkklipper og trådklipper - Roser beskjæres - Alm- og lønnehekk beskjæres - Grus og skifer sprøytes - Løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Hver vår</p> <p>Når? Hver vinter</p> <p>Når? 1 gang i juni, 1 gang i august</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Svartlakkert kjettinggjerde, porter og kanoner ut mot Voldgaten trenger også vedlikehold - Vintergrønne busker bør fjernes eller erstattes med mer stiltilpasset vegetasjon 	

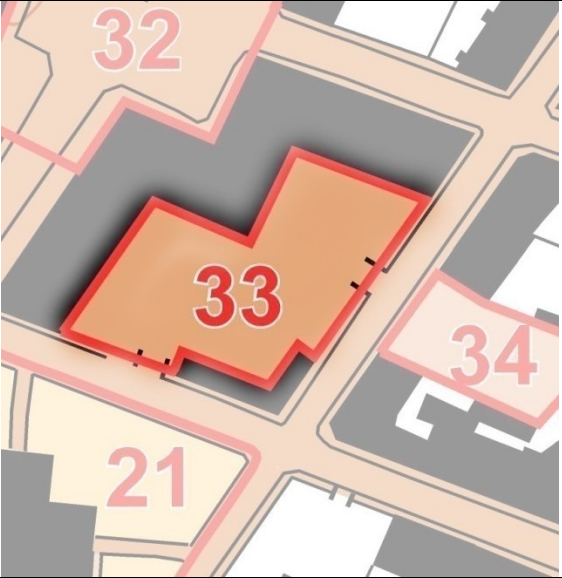

Åpne plasser (29-36):

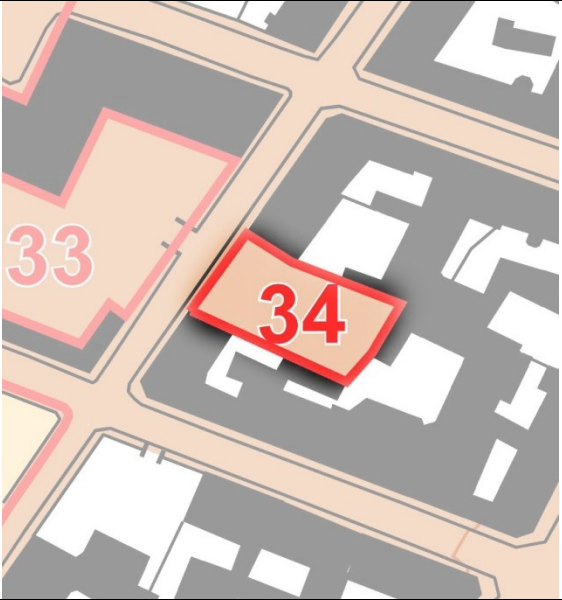

Nr.:	29.	
Navn:	Kaia	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Foreslått skjøtsel:	Grusplass (opplagsplass for båter), brostensbelagt plass (kai), grussti, smalt gressareal (fra ferjested og nordover, samt ved båthavn og Mellomporten), 1 stk benkeplattning	
Idéell skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Gress slås med tohjulstraktor og trådklipper - Oppskudd av ask og andre løvtrær fjernes, jmf. pkt. B - evt. løv samles sammen og fjernes 	<p>Når? 2 ganger årlig i perioden 1.5.-1.10.</p> <p>Når? Fortløpende</p> <p>Når? Oktober-november hvert år</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	- Smijernsrekkverk ved ferjestedet må vedlikeholdes	

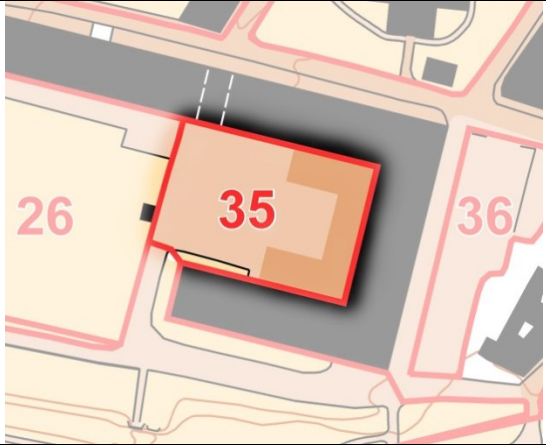

Nr.:	30.	
Navn:	Artellerismiegården	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Grusplass (315 m ²)	
Foreslått skjøtsel:	- Grusplass sprøytes for ugress - Løv samles sammen og fjernes	Når? 1 gang i juni, 1 gang i august Når? Oktober-november hvert år
Reell skjøtsel:		

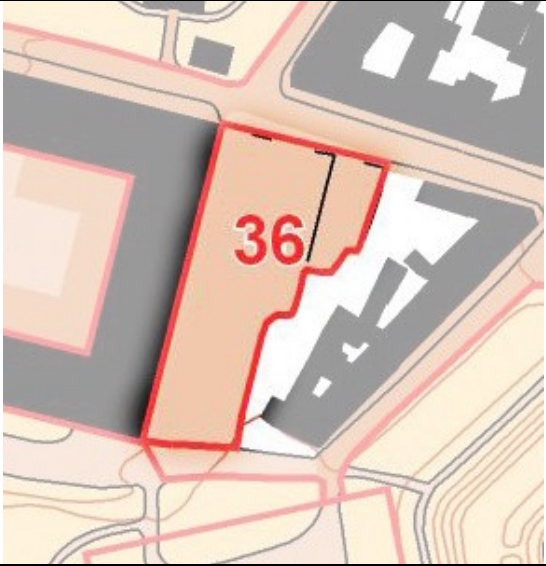

Nr.:	31.	
Navn:	Artellerigården og Maretenteriet	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Grusplass (2100 m ²) uten kantsetting, noe gressplen, 1 parktre (platanlønn), 2 bed a 1x1 m med 1 stk thuja i hver	
Foreslått skjøtsel:	- Trådklipp av gressarealer - Sprøyting av ugress på grusplass	Når? Hver 14. dag (eller oftere) i perioden 1.5.-1.10. Når? 1 gang i juni, 1 gang i august
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	Høyt tregjerde mot Smedjegaten må vedlikeholdes	

Nr.:	32.	
Navn:	Torvet	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Brostensbelagt plass og fortau. Et lite gressareal i det sørvestre hjørnet.	
Foreslått skjøtsel:	- Sprøyting av kantsoner - Trådklipping av evt. gress i sv-hjørnet	Når? 1 gang i juni, 1 gang i august Når? Ved behov
Reell skjøtsel:		

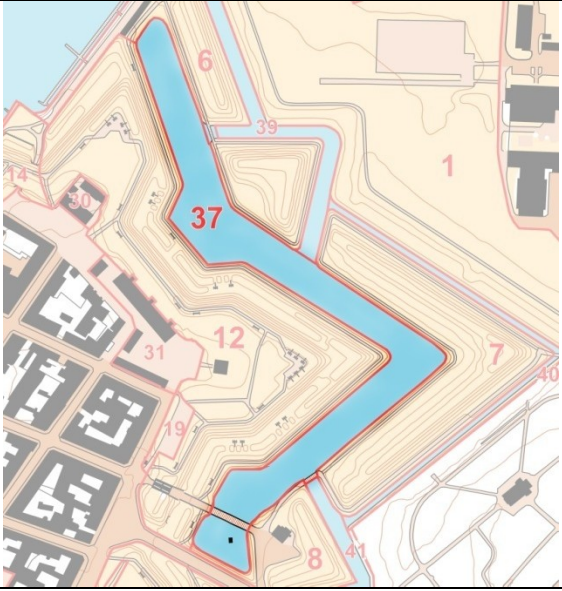

Nr.:	33.	
Navn:	Infanterikassernegården	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Asfaltplass med brostensbord mot vegger, 1 stk stor platanlønn	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Uønskede vekster langs veggene/kantene sprøytes og fjernes - Løv samles opp og fjernes 	Når? 1 gang i juni, 1 gang i august Når? Oktober-november hvert år
Reell skjøtsel:		

Nr.:	34.	
Navn:	Grusplass øst for Infanterikassernen	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Grusplass med smale gressarealer på sidene	
Foreslått skjøtsel:	- Grusplass sprøytes med ugressmiddel - Slåing av gress med trådklipper	Når? 1 gang i juni, 1 gang i august Når? Hver 14. dag i perioden 1.5.-1.10.
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	Tregjerder mot husvegger må vedlikeholdes	

Nr.:	35.	
Navn:	Tøihusplassen	
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad kommune eier veikorridor i vest)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Åpen plass med grus og brosten, 1 stk busk (hyll)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Grusplass sprøytes med ugressmiddel - Evt. gress i sør slås sammen med område 13 	Når? 1 gang i juni, 1 gang i august
Reell skjøtsel:		

Nr.:	36.	
Navn:	Parkeringsplass ved Rådhuset	
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad kommune eier Raadhusgaten, samt smal gresstripe langs Tøyhuset)	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Grusplass (1430 m ²), 17 mindre parktrær (asker)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Grusplass sprøytes med ugressmiddel - Gressarealer under trær, samt smalt gressareal langs Tøyhusveggen, klippes 	Når? 1 gang i juni, 1 gang i august Når? Hver 14. dag i perioden 1.5.-1.10.
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Tregjerder nord på p-plass må vedlikeholdes - Privathager på østsiden av p-plassen ligger på Forsvarets eiendom 	

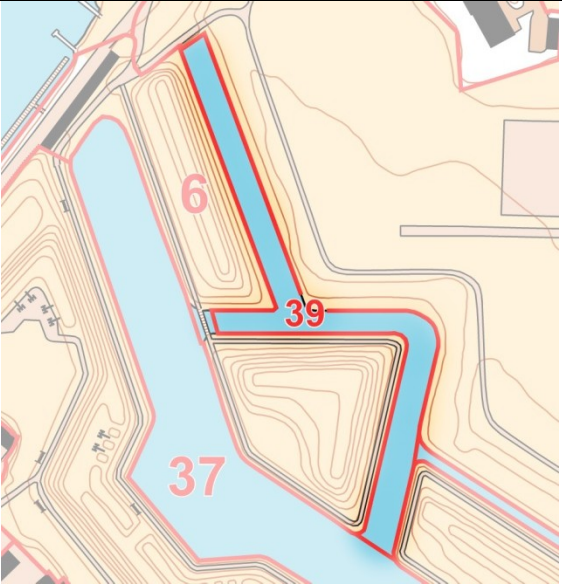

Vollgraver (37-42):

Nr.:	37.	
Navn:	Nordre vollgrav	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Hovedvollgrav, en del takrørvekst langs kantene (kantsone til sammen 1175 m)	
Foreslått skjøtsel:	<p>- Takrør langs kantene fjernes med trådklipp eller sagbladmaskin, rakes opp og kjøres bort. Det må vurderes om enkelte mindre områder med takrør mot Nordre Bjørn skal spares av hensyn til andefuglene.</p> <p>- Evt. må dette gjøres ved vanngående fartøy med klippe- og oppsamlingsredskap. Viktig at vegetasjonsavfall fjernes fra vollgraven</p> <p>- Skjøtsel av skråninger mot vollgraven er beskrevet under de tilliggende områdene</p>	<p>Når? Området nærmest Torsnesveien/Vindebroa) tas hver vinter (på isen), resten tas hver 3. vinter (eventuelt på høsten) (2008, 2011...)</p>
Reell skjøtsel:		

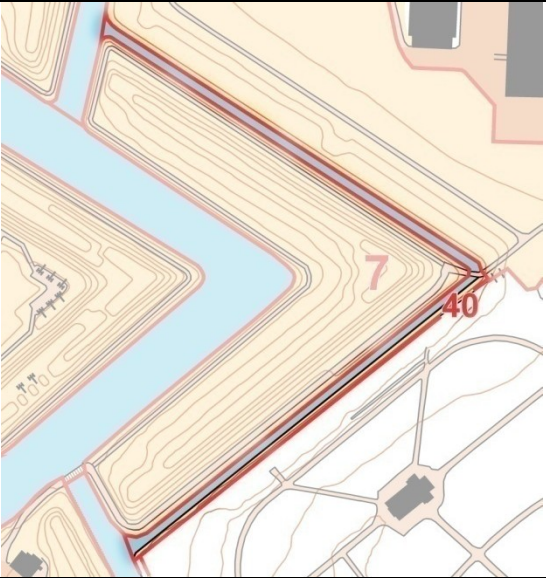

Kommentarer:	<p>- Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område), samt prioritert viltområde p.g.a. vannvegetasjon og hekkeplasser for andefugler. Det oppgis at pumping/tapping av vollgravene bør fortsette, og at maskinell opprensning særlig i områder med lite gjennomstrømning vil være påkrevet med 10-15 års mellomrom. Opprensning skal gjøres i samråd med Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Se ellers rapport s. 23.</p> <p>- Dybde vollgrav ca 2 m.</p> <p>- Vindebro, samt 1 stk trebro må vedlikeholdes/males.</p> <p>- Ett stk. andehus mellom Torsnesveien og Vindebroa (tas inn vinter). Det oppgis i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) at det bør settes ut flere slike.</p>
---------------------	---

Nr.:	38.
Navn:	Søndre vollgrav
Grunneier:	Forsvaret (Fredrikstad kommune eier vannarealet nærmest Søndre Bjørn og Søndre kontregarde)
Kart:	
Bilde:	
Hva:	Hovedvollgrav, en del takrørvekst langs kantene (kantsone til sammen 2200 m)

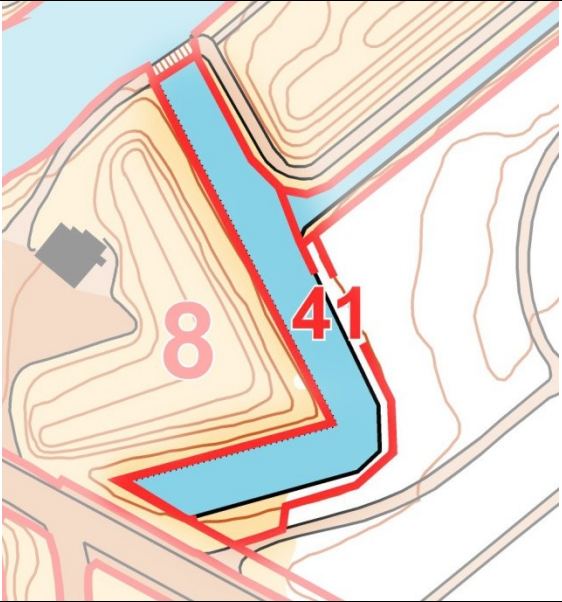

Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Taktør langs kantene fjernes med trådklipp eller sagbladmaskin, rakes opp og kjøres bort. Det må vurderes om enkelte mindre områder med taktør ved Søndre Bjørn/Søndre ravelin skal spares av hensyn til andefuglene. - Evt. må dette gjøres ved vanngående fartøy med klippe- og oppsamlingsredskap. Viktig at vegetasjonsavfall fjernes fra vollgraven - Skjøtsel av skråninger mot vollgraven er beskrevet under de tilliggende områdene 	<p>Når? Området nærmest Torsnesveien/Vindebroa) tas hver vinter (på isen), resten tas hver 3. vinter (eventuelt på høsten). (2008, 2011...)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område), samt prioritert viltområde p.g.a. vannvegetasjon og hekkeplasser for andefugler. Det oppgis at pumping/tapping av vollgravene bør fortsette, og at maskinell opprensning særlig i områder med lite gjennomstrømning vil være påkrevet med 10-15 års mellomrom. Opprensning skal gjøres i samråd med Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Av hensyn til rødlistearten hornblad må en slik opprensning ikke skje omkring gangbrua over til Søndre ravelin (50 m på hver side). Se ellers rapport s. 23. - Dybde vollgrav ca 2 m. - 3 stk trebroer må vedlikeholdes/males. - Ett stk. andehus like sør for Torsnesveien (tas inn vinter). Det oppgis i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) at det bør settes ut flere slike. 	

Nr.:	39.	
Navn:	Vollgrav ved Nordre ravelin	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Sidevollgrav (3500 m ²)	
Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Takrør langs kantene fjernes med trådklipp eller sagbladmaskin, rakes opp og kjøres bort. Det må vurderes om enkelte mindre områder med takrør skal spares av hensyn til andefuglene. - Evt. må dette gjøres ved vanngående fartøy med klippe- og oppsamlingsredskap. Viktig at vegetasjonsavfall fjernes fra vollgraven - * Mudring <p>- Skjøtsel av skråninger mot vollgraven er beskrevet under de tilliggende områdene</p>	<p>Når? Hver 3. vinter (evt. på høsten) (2008, 2011...)</p> <p>Når? Hvert 9. år (2017, 2026...- treårig syklus med de østre- og nordre sidevollgravene, slik at alle områdene, av hensyn til andefuglene, ikke mudres samtidig)</p>

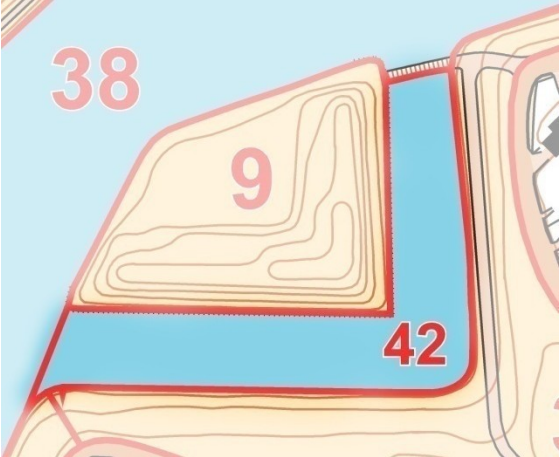

Reell skjøtsel:	
Kommentarer:	Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område), samt prioritert viltområde p.g.a. vannvegetasjon og hekkeplasser for andefugler. Det oppgis at pumping/tapping av vollgravene bør fortsette, og at maskinell opprensning særlig i områder med lite gjennomstrømning vil være påkrevet med 10-15 års mellomrom. Opprensning skal gjøres i samråd med Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Av hensyn til andefuglene oppgis det at det ikke er ønskelig med økt ferdsel på Nordre ravelin (f.eks. ved ny bru). Se ellers rapport s. 23.

Nr.:	40.	
Navn:	Smal vollgrav ved Østre kontregarde (1740 m ²)	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Smal vollgrav (lengde 400 m)	
Foreslått skjøtsel:	- Takkør langs kantene fjernes med trådklipp eller sagbladmaskin, rakes opp og kjøres bort	Når? Hver 3. vinter (evt. høst) (2008, 2011...)

	<ul style="list-style-type: none"> - *Skråning mot Østre Fredrikstad gravlund vedlikeholdes av kirkegården (viktig at grensesnittet her er avklart) - * Mudring - Skjøtsel av skråninger mot vollgraven er beskrevet under de tilliggende områdene 	<p>Når? Hvert 9. år (2014, 2023...- treårig syklus med de østre- og nordre sidevollgravene, slik at alle områdene, av hensyn til andefuglene, ikke mudres samtidig)</p>
Reell skjøtsel:		
Kommentarer:	<ul style="list-style-type: none"> - Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område), samt prioritert viltområde p.g.a. vannvegetasjon og hekkeplasser for andefugler. Det oppgis at pumping/tapping av vollgravene bør fortsette, og at maskinell opprensning særlig i områder med lite gjennomstrømning vil være påkrevet med 10-15 års mellomrom. Opprensning skal gjøres i samråd med Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Se ellers rapport s. 23. - 1 stk trebro må vedlikeholdes/males 	

Nr.:	41.	
Navn:	Vollgrav ved Vollportavelinet	
Grunneier:	Forsvaret	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Sidevollgrav (1505 m ²)	
Foreslått skjøtsel:	<p>- Takkør langs kantene fjernes med trådklipp eller sagbladmaskin, rakes opp og kjøres bort. Det må vurderes om enkelte mindre områder med takør skal spares av hensyn til andefuglene.</p> <p>- Evt. må dette gjøres ved vanngående fartøy med klippe- og oppsamlingsredskap. Viktig at vegetasjonsavfall fjernes fra vollgraven</p> <p>- Skråning på sørsiden av vollgraven, mot Torsnesveien klippes med tohjulstraktor/trådklipper. *Resten av skråningen vedlikeholdes av kirkegården (viktig at grensesnittet her er avklart)</p>	<p>Når? Området nærmest Torsnesveien/Vindebroa) tas hver vinter (på isen), resten tas hver 3. vinter (eventuelt på høsten) (2008, 2011...)</p> <p>Når? Til sammen 3 ganger i perioden 1.5.-1.10. Viktig at første klipping i skråningene skjer i mai</p>

	- * Mudring	Når? Hvert 9. år (2014, 2023...- treårig syklus med de østre- og nordre sidevollgravene, slik at alle områdene, av hensyn til andefuglene, ikke mudres samtidig)
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<p>- Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område), samt prioritert viltområde p.g.a. vannvegetasjon og hekkeplasser for andefugler. Det oppgis at pumping/tapping av vollgravene bør fortsette, og at maskinell opprensning særlig i områder med lite gjennomstrømning vil være påkrevet med 10-15 års mellomrom. Opprensning skal gjøres i samråd med Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Se ellers rapport s. 23.</p> <p>- Senest mudret i 2001</p>	

Nr.:	42.	
Navn:	Vollgrav ved Østre ravelin	
Grunneier:	Fredrikstad kommune	
Kart:		
Bilde:		
Hva:	Sidevollgrav (3625 m ²)	

Foreslått skjøtsel:	<ul style="list-style-type: none"> - Taktør langs kantene fjernes med trådklipp eller sagbladmaskin, rakes opp og kjøres bort. Det må vurderes om enkelte mindre områder med taktør skal spares av hensyn til andefuglene. - Evt. må dette gjøres ved vanngående fartøy med klippe- og oppsamlingsredskap. Viktig at vegetasjonsavfall fjernes fra vollgraven - * Mudring - Skjøtsel av skråninger mot vollgraven er beskrevet under de tilliggende områdene 	Når? Hver 3. vinter (2008, 2011...) Når? Hvert 9. år (2011, 2020...- treårig syklus med de østre- og nordre sidevollgravene, slik at alle områdene, av hensyn til andefuglene, ikke mudres samtidig)
Reell skjøtsel:		
Kommentar:	<ul style="list-style-type: none"> - Området er i rapport om biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2004) angitt med prioritet A (svært viktig område), samt prioritert viltområde p.g.a. vannvegetasjon og hekkeplasser for andefugler. Det oppgis at pumping/tapping av vollgravene bør fortsette, og at maskinell opprensning særlig i områder med lite gjennomstrømning vil være påkrevet med 10-15 års mellomrom. Opprensning skal gjøres i samråd med Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Se ellers rapport s. 23. - Senest mudret i 2001 	